

Compendiū theologie

motiua aierationalis impatiua (est)

De sinderisi quid

Sinderisis/ est vis motiua seu potētia naturalis aierational/ que sp nata est figi in supiori/ bus/ naturalitē mouēs z stimu- lans ad bonū z abhorrēs malū. z in istis nunq̄ est errās. nec fm sinderisim est peccare. Et dicit aliq̄ sinderisim eē p̄scia z vel conscie iudiciū. Et dicit etiā vis impatiua qz sp de se ipat z inclināt ad bonū.

De rōne quid est

Ratio dicit ipsavis motiua aierationalis p̄siliariet z discernit cōferēdo int̄ bonū z malū. z inter bonū z meli⁹. cōpando scz nū ad alter. Et dicit simul cognitiua z motiua. Cū enī iudicat aliqd eē bonū vel malū z ibi sinit. tūc dicit cognitiua. Si vero vlt̄ri⁹ pcedat iudicādo aliqd bonū vt scz fiat. vlt̄ malū vt euitet/ tūc dicit eē motiua. Si vero adhuc ampli⁹ pcedat z nō solū iudicat aliqd eē bonū vt fiat. s; cū hoc etiā illud fieri appetat. tūc iā trāsīt in libez arbitriū/ qd cōprehēdit rōem z volūtatiē. vt supra dictū est. ¶ Decis aie. s. rō diuiditur in ptē supiorē z in ptē inferiorē. Pars supior/ cōiter rō supior noiat. Et ps inferior rō inferior. Et licz iste due ptes idem sint in re z eētia. diuersificānt tñ fm rōz suaz opationū seu officioz ac etiā suarū dispositionū. sicut diceret de eodē oculo nūc sursum nūc deorsuz aspiciēte. Supior enī ps rōis seu supior rō diuina z eternis intēdit. inferior vero de trāsitorijs iudicat z ea disponit. Itē supior ps rōis innitit z rōcinat p̄ leges seu p̄ rōes diuinas z eternas. vtp̄ta hoc est faciēdū vel nō faciēdū qz de p̄cipit vel phibet. Nec h; motū circa res trāsitorias z tpales/ nisi inq̄ntū ad eas p̄ modū p̄silij rōes eternas z diuinas deducit. Inferior vero ps innitit z rōcinat p̄ leges z rōnes hūanas. vtp̄ta tale qd faciēdū est vel nō faciēdū. qz honestū vel inhonestū est. Vel qz rei publice expedit vel nō expedit. Itē supior ps regit z hinc vocat supior/ inferior vero regitur z hinc vocat inferior. Sup ps p̄pat hōi ade. z sibi cōiter attribuit p̄sensus. qz dū rō ad supiora p̄uertit/ purgat z illūiat. dūq; rōes etnas cōspicit/ in bono for-

tificat z vigorat. Inferior vō ps p̄pat mulieri eue. qz dū rō ad hec inferiora p̄uertit/ z circa res corpales versat. iā p̄ sensualitē cui p̄iuncta est/ molliri incipit z sepe ab eis allicit z trahit. Videt enim sibi sp̄ p̄mū porrigi. i. illecebrā/ q̄ est carnalis concupiscentia z delectatio/ vicinam habet.

De voluntate et

quadam eius diuisione.

Voluntas dicit vis affectiua motiua. imo int̄ motiuas p̄cipua. cū sit generalis morrit̄ oim viriū. Cū enī intellect⁹ app̄hendit aliqd vt bonū/ vel vt pueniēs. volūtas viriū affectis ipsis organis sensuū/ impat. sicut est visu ad videndū. auditu ad audiēdū. et sic de alijs sensib; Silt̄ in motu locali volūtas impat p̄turi aiali motiue mēbroz. z p̄turi q̄ est in nervis. z ita mouet ad ambulādū z currēdū z hōi silia. Int̄ potētiās aie nulla est liberior. qz nec obligatur organo. nec cogit obiecto. p̄pter qd dicit Aug. qz nihil adeo in n̄ra p̄tate est/ sic volūtas. Et diuidit̄ in voluntatē naturālē z in deliberatiuā. P̄ria scz naturalis dirigit p̄ sinderisim. Scda vero. s. deliberatiua dirigit p̄ rōem. Et sunt idē in eētia sed differūt in modo appetēdi seu volēdi. Naturalis ei sp̄ inclināt z instigat ad bonū honestū. z remurmurat p̄ malū. qz cuz p̄ sinderisim dirigit. immutabil̄ appetitus ei⁹ ad b̄ritudinē inclināt. ¶ Deliberatiua vō p̄ rōis deliberatōez/ aliq̄n adheret bono aliq̄n malo. z p̄t appetit facere hoc vel illō/ dicit deliberatiua. Et fm iudicū rōis p̄ quā dirigit p̄t ad malū incliari qz sepe p̄tigit rōez in deliberādo deficere.

In primi mor' sunt

peccata z que.

Istis sic p̄suppositis vidēdū nunc occurrit de ipsis p̄mis motib; an. s. sint peccā z que. Qd̄ in effectu est q̄re re. an in sensualitate possit esse peccū. cuz ipsa sensualitas hōi motū p̄cipiū sit z subiectū. Circa qd̄ varij sunt modi dicēdi. sed q̄ntū ad hūc tractatū sufficit/ tāget cōior. P̄o cui⁹ declaratōe est adhuc vltra supi⁹ notata sciēdū. qz sensualitas in hoc p̄posito dupl̄ p̄siderari p̄t. Ano mō in se et simplr. z isto mō sensualitas in furiof z infantib; sicut z in alijs hōib; eē dicitur.

Compendiū Theologie

dens. qz non impedit cū impedire possit
Et isto modo dicitur volūtas causa primo
rū motū. **E**t in talibus si deordinatō cō
tingat. rōem pcti habet. nō qdem peccati
pfecti z cōpleti. vt est pctm mortale. s3 tā
tum incōpleti z impfecti qle est pctm ve
niale. **A**lij sunt acti in quibz voluntas
cōpletur; z plenū habet dominū. vt sunt
actus q ex ei' impio pcedūt. z q non solū
apprehēsiōe. sed etiā deliberatōem rōis
sequūt. **E**t in istis cōsistūt actus virtutis
vel peccati mortalis. nisi ex electōe proce
dat. **E**lectio at nō nisi ex impio volūtas
pcedit. **E**t ideo nō p̄t esse virt' vel pctm
mortale. nisi in illis actibz q ex impio vo
lūtatē pcedūt. **E**t hmoi actū dicitur volū
tas eē causa de p se z simplr. qz vt tactū est
ipso impat. **E**t de istis actibz latior in se
quētibz venit faciendus sermo. **E**t fm hāc
distinctionē intelligit accipi debz; dū scri
ptū reperitur q omne pctm est in voluntate.
nō enī est intelligendū q sit in voluntate
tanq̄ in subiecto. sed tanq̄ in causa vt ta
ctū est de p se z simplr vel de p acciō. **E**t
precedētibz clare liq̄re p̄t/ qn̄ hmi motus
seu motus sensualitatis pctā sunt. z que.
Motus enī seu appetit' naturalis/ q
dicitur p̄io primus/ nullo mō est pctm. qz
vt satis supra declarātū est. volūtas nul
lū sup eū dominū habet. neqz cōpletum
neqz incōpletū. nec est i p̄tate n̄ra. **M**o
tus seu appetitus sensitiv' q scdo p̄m' d̄z
z p̄prie sensualitati attribuit. cū talis mo
tus vt tactū est/ ipsa sensualitas sit p̄ci
piū z subiectū. pctm est s3 veniale. **P**ctm
quidē tū p̄pter qndā inordinatōez; quan
dāqz delectatōez annexā q in eo est. tū qz
quodā mō volūtari' est. nō quidē fm se. s3
qz a volūtate q sup eo dominū licet incō
pletū habz. z q sp̄ fm iudiciū rōis moue
ri debz. ipm dū p̄ntit/ nō statī rep̄mit. **A**
scz inq̄ntū p̄t impediēdo. vel nō cōsenti
re deliberādo. vel cogitationē in aliud di
uertendo. **V**eniale qdē. qz illd dominū
qd sic sup hmoi primū sensualitatis mo
tū ipsa volūtas hz; nō est dominū cōple
tū/ nec est in ei' plenaria p̄tate. illd ad qd
sic ille motus seu appetitus sensualitatis
inclinat/ a se statī abijcere. et ideo i eo nul
la potest esse rō pcti mortalis. sed solū ve
nialis. **A**liā rōem quare in sensualita
te mō quo supra cōsiderata/ p̄t esse pctm.
sed nō mortale assignāt alij. q licet in effe

ctu in idē cū supra tacta redire videat/ ad
maiorē tamē declaratōem/ z qz frequēter
diuersi intellectus diuersis rōnibz mouē
tur/ visa est non debere omitti. **E**t est ista.
qz aliter viciat z deordinat mortale pecca
tū. z aliter veniale. **M**ortale enī viciat et
deordinat deordinatōe pfecta z p̄summa
ta/ respectu finis vltimi. que deordinatō
consistit in auersione ab ipso vltimo fine
qui est de'. ac eius cōtēptu cū deliberato
consensu. que oīa solū sunt rōis. cū vt se
pe in superioribz dictū est/ ei' sit act' huma
nos regulare/ z in finem vltimū dirigere
Deordinatio vero peccati venialis/ non
est deordinatio pfecta z cōsummata s3 so
lū inchoata. nō enī hz pcti deordinatō in
potentia inferiori cōsummari sed solū in
choari z in potētia superiori fit cōsumma
tio. **E**t hinc est q in rōne que est potētia
superior/ p̄sistit peccatū mortale. **I**n sen
sualitate vero q est potētia inferior/ nō cō
sistit nisi veniale. **E**t intelligant p̄di
ca etiā de p̄mis motibz/ actū p̄hibitorz
quoz scz delectatio z cōsensus/ z a fortio
ri act' exterior/ de suo genere sunt aut esse
possunt pctā mortalia. **N**am de alijs/ d̄z
delectatio cōsensus z actus/ de suo genere
nō sunt nec esse p̄nt nisi pctā venialia. r̄
diculū esset q̄rere/ z nō bene sanū dicere z
ponere/ eozū primos mot' que in sensua
litate sunt/ peccata mortalia esse. **E**t qz
bus omibz liquet q licet ip̄e prim' mo
tus sensualitatis/ non hēat rationē mor
talis peccati/ p̄t tū ad pctm mortale p̄cur
rere/ immo vt sine eo p̄t pctm mortale
p̄mitti. **A**ic3 aliq̄ alit' dicere ausi sunt/ disti
guētes circa hoc duo genera pctōz. s3 spi
ritualia/ q̄ntū aliq̄ p̄rigere dicūt circa obie
ctū app̄hēsuz a sensualitate/ z a talibz rōz
inferiorē sine sensualitate n̄ peccare/ vt ex
emplificāt i odio felicitatis aliene i se. **A**liq̄
nō p̄rigere dicūt/ n̄ circa obiectū a sensua
litate app̄hēsuz/ z i talibz rōez inferiorē si
ne sensualitate peccare posse/ vt indebita
curiositate scie. **A**rnalia at sp̄ dicūt circa
obiectū sensualitatis cōtingere/ z iō in his/
rationē inferiorē nūq̄ sine sensualitate pec
care. **S**3 q bñ radicē z originē cuiuslibet
pcti inuestigare voluerit/ reperiet nullū eē
pctm/ i q̄ ip̄i' sensualitatis mot' n̄ cōcurrat
imo qn̄ i eo p̄pinq̄ vel remote ichoet. **D**e
to at cōiter assignāt rōes seu cause/ q̄re hō
p̄rior est z p̄liuor ad malū q̄s ad bonū

Prima causa est. qz vt dicit sapiēs cor-
pus qd corrūpit/aggrauat aiaz: eā. s. tra-
bens ad malū. z nō sic erigēs ad bonū.
Scōda cā est qz vt dicit Augu. plus valet
malū inolitū q̄ bonū insolitū. qd sic ex-
poni p̄r. Plus valet. i. fortius est ad mo-
uendū scz attrahendū malū inolitū id ē
naturalēz innatū. q̄ bonū insolitū. i. non
cōsuetū. **T**ertia causa est. qz naturalr fa-
cilius est descendere q̄ ascendere. imo ma-
gis trahitur nū deorsum q̄ decem sursum.
Quarta causa est. qz cōiter ea q̄ nos ad
malū incitāt z inducit. nobis p̄ntia sunt
finis vero z p̄mū virtutis nobis absens
est. **Q**uinta causa est. qz plures circum-
stātie ad bonū actū rēq̄runt/ q̄ ad malū.
immo bonū sic nisi ex cōcursu oīm circū-
stantiaz ad illd debitaz. malū p̄o cōtin-
git ex defectu vni. **S**exta causa est. qz
cōtinue ad nostz p̄ncipiū scz ad nihilū
tendim. **S**eptia causa est. qz fomes q̄
nos ad malū mouet z p̄nos facit/ sp̄ itra
nos est. gloria vero quā q̄rim⁹ extra nos.
Octaua causa est. qz vires anie ad dili-
gendū tpalia/ sunt actiue. ad ea vero que
sunt grē z glorie sunt quodāmodo materia-
les z passiue. Virtutes etenī p̄ modū ad-
quisitōis haberi nō p̄nt. sed solū p̄ modū
receptionis. quia malū ex nobis ipsis et
per nos facere possumus. Bonū vero fa-
cere nō nisi grā dei adiutrice valeamus.

De natura delecta

Etionis z an sit pctm z quod.
Expeditis his q̄ circa p̄ios mo-
tus sensualitatis dicēda occur-
rebāt: venit aliqd de delectatō
ne tangendū. an scz sit pctm z qd. **P**ro q̄
intelligēdo expediēs est aliqs ex mult⁹ et
varijs delectationū diuisionibz sp̄ebz. q̄
p̄nōnullos assignari solēt q̄ntū ad p̄ntē
materiā sufficit/ declarare. **U**na igitur
inter ceteras diuīso ponit. q̄ delectatio/
nū/ aliq̄ sunt corpales z sensitiue. alie sunt
sp̄uales seu intellectuales. **D**electatio/
nes corpales z sensitiue dicunt. q̄ in appe-
titu sensitiuo et de bono sensibili seu bo-
no fm sensum sūt. **S**p̄uales vero seu in-
tellectuales sunt. que in appetitu intelle-
ctiuo z de bono intelligibili seu bono fm
intellectū cōsistūt. **C**ertū est enī/ delecta-
tionē/ frēq̄nter apprehēsiōē rōis seq̄. ap-
prehēdentis scz aliqd tanq̄ bonū z cōue-

niēs. ad quā rōis apprehēsiōē/ nō solū
cōtingit z moueri appetitū sensitiuū per
applicatiōē ad aliquā rem pticularē. ve-
rū etiā appetitū intellectuū. q̄ proprie ni-
hil aliud est q̄ volūtas. p̄ applicatiōē ad
aliqd intelligibile. z fm hoc in appetitu
intellectiuo est delectatio. sicut z eē p̄t in
appetitu sensitiuo. **S**ed in h̄mōi iūctōrū
appetitū delectatōes/ multū iterest. **N**ā
delectatio appetitus sensitiui/ sp̄ est cum
aliq̄ trāsmutatōne corpali. z isto respectu
pprie debet accipi z intelligi/ dū cōiter d̄r
delectatio quedā passio esse. q̄ uis etiā et
de delectatōibus intellectualibz ita intel-
ligi possit. s̄z nō ita pprie. **Q**d tñ in vtrisq̄
delectatōibz intelligēdū est capiēdo passi-
onē nō pprie z stricte. put scz zuenit pas-
sionibz corruptiuis z in malū tendētibz.
vt egritudines. tristitia. timor z h̄mōi. **S**z
larger qdāmodo īpprie. put scilz dicit
q̄ndā corpale alteratōez seu aie affectōez
delectatō vero appetit⁹ intellectuui/ de se
sp̄ est sine trāsmutatōe corpali. qz pprie ni-
hil aliud est q̄ simplex mot⁹ volūtatiz/ se
ad aliqd cōplacēter applicātis. **E**t h̄c dī-
cit Aug. q̄ cupiditas z leticia/ nihil aliud
est q̄ volūtas in eis cōsenties q̄ volum⁹.
Primae delectatōes scz corpales z sensi-
tiue/ licet a corpe z sensu denoient/ sunt
tñ delectatōes fortius cōpositi. **N**ā in eis
est tam corpis q̄ anime delectatio. **C**or-
pis qdē p̄pter apprehēsiōē sensus q̄ est
virtus in organo corpeo/ z qui non nisi
mediāte organo corpis apprehēdere po-
test/ ex q̄ apprehēsiōe dūm (vt tactū est)
fit de bono z cōtueniēti fm sensum/ seq̄-
tur quedā virtutis appetitiue q̄es in eo
qd amat seu optat/ z hinc creatur illa de-
lectatio corpale. **A**nime p̄o tā ex eo q̄ oēs
h̄mōi vires appetitiue z apphēsiue in ea
p̄sistūt/ q̄ eē p̄t apprehēsiōē ip̄i rōis q̄ si-
militer illd idē qd p̄ sensum tāq̄ sibi bonū
z zueniēs apphēsum est/ etiā tāq̄ bonū z
zueniēs toti corpi apphēdit. **S**i enī rō
nihil apphēderet/ tñc pprie n̄ eēt delecta-
tio/ vt esset dare etm̄ in infantibz z in in-
sensat⁹/ q̄z licet sensus suū obiectū tanq̄
sibi bonū z zueniēs apphēdere possit/ et
ex hinc (vt tactū ē) seq̄ qdā virtutis appetiti-
ue in eo qd amat z desiderat/ q̄es. qz tñ in
eis ratio nihil apprehēdit nec diiudicat/
z sic nec se delectari intelligūt aut cogno-
scunt/ ideo proprie delectari non dicuntur